

Osmanlı, İslami temelleri ve insani hedefleri esas almış, tarihin en adil ve asil medeniyetlerinden birini başarmış, iman ve cihatla yoğrulmuş Türk ahlak ve faziletini dünyaya tanıtmış şanlı bir devletin şerefli adıdır. Ve zaten bu Hak ve adaleti, bu ahlak ve asaleti gösteremeyen bir devletin 6,5 asır boyunca ve üç kıtada hükümran olması ve çok farklı ve aykırı köken ve kültürleri barış ve bereket içinde barındırması imkânsızdır. Bu kadar büyük bir coğrafyada ve bu kadar değişik inanç ve yaşam tarzı arasında ve 6,5 asır boyunca devletin farklı kademelerinde ve halkın ayrı kesimlerinde bir takım haksızlık, yanlışlık ve hatta ahlaksızlıkların vuku bulması da mümkün ve olağandır. Ancak *"hüküm ekseriyete (çoğunluğa ve genel duruma) göre alınır ve istisnalar (kısmi ve cüz'i örnekler) bu kaideyi bozmayacaktır."*

Osmanlı tarihini ve O'nun hukuk ve ahlak sistemini anlatan

Johann Wilhelm Zinkeisen

'in 7 ciltlik eserinde,

Joseph von Hammer'

in 10 ciltlik Büyük Osmanlı Tarihinde, Fransız tarihçi

Jean-Henri-Abdolyonime

'nin Batılı

Tarihçilerin ağzından Osmanlı Gerçeklerinde

; Anadolu'yu ve İstanbul'u ellerinden aldıkları için bir Haçlı hırsıyla ve ön yargılı yaklaşımlarına rağmen Osmanlı devlet erkânının ve halkının genel ahlaki meziyet ve faziletleri, İslam'dan kaynaklı hukuk sisteminin ve yönetim prensiplerinin temel hakkaniyet tezahürleri, hayranlıkla anlatılmıştır. Tekrar hatırlatalım ki, elbette bu uzun süreç içerisinde ve çok geniş ülkelerde ve halk kesimleri bünyesinde, herhalde bir takım haksızlıklar ve ahlak dışı davranışlar da yaşanmıştır. Çünkü nefsanî ve şeytani dürtüler taşıyan insanların bulunduğu ortamlarda bu gibi davranışlar kaçınılmazdır. Ancak ölçü, genel gidişattır.

Şimdi bu tarihi gerçeklere rağmen, Aydınlık yazarı Rıza Zelyut, Haçlı gâvurların bile tenezzül etmedikleri bir soysuzluk damarı ve İslam düşmanlığı ile:

"İşgalci ve esirci Osmanlı'nın savaşlarda tutup İstanbul'a getirdiği genç oğlanları kullandıklarını (kulanparalık yaptıklarını), bütün padişahların ve saray erkânının oğlancılıkla uğraştıklarını, böylece her türlü haksızlık ve hayâsızlığın yaygınlaştığını" yazacak kadar alçalmıştır.[1]

Yazar Erdoğan BİŞKİN
26 Temmuz 2016

Ne o dönemde ne de günümüzde asla ciddiye alınmayan, itimat ve itibar duyulmayan karalama kasıtlı ve önyargılı bazı kitapları, hatta yazarı bile belli olmayan Risale-i Garibe gibi uydurma safsataları gerçek ve güvenilir kaynakmış gibi gösterip hiç utanmadan bu iftiraları sıralayan Rıza Zelyut'a sormak lazımdı:

Bu ülkeyi bize vatan bırakanlara bu denli kin ve garazınızın altında, Şeytan gibi bir İslam düşmanlığı mı, yoksa herkesten gizlediğiniz bir gâvurluk damarınız mı yatmaktaydı?

Bu Rıza Zelyut, "Bütün Osmanlı Padişahlarının içki düşkünü olduklarını hatta Osman Gazi'nin Türkmen beylerine kırmızı içkisi sunarak Osmanlı Beyliği'nin temelini attıklarını" [2]

rtaya atacak kadar azıtmıştı. Bütün bu asılsız ve ahlaksız itham ve iftiralarla hincini ve hırsını alamayan Rıza Zelyut,

"Osmanlı, tarihte gelmiş geçmiş en büyük Türk düşmanıdır" [3]

ddiasında bulunacak kadar bunamıştı ve Osmanlı düzenini "ahlaksızlık sistemi" olarak tanımlayacak kadar sapıtmıştı.

Ama

Joseph von Hammer

bile, Büyük Osmanlı Tarihi (aslı 2. cilt, tercüme 3. cilt sh: 185-202) arasında

Osmanlı Devleti'nin dört (4) Rükünü

(temel esası) başlığında

"Osmanlı yönetiminin her kademesinde tarihte benzeri pek az görülen çok yüksek bir hakkaniyet ve adalet, örnek bir insaniyet ve asalet prensipleri uygulandığını"

,
insaf ölçüleriyle ve belgeleriyle ortaya koymaktadır.

Bugünkü ahlaki dejenerasyon ve yozlaşmayı Cumhuriyet'e yüklemek nasıl bir ahmaklıksa, 650 yıllık Osmanlı dönemindeki bazı yanlışlık ve haksızlıkları o günkü sisteme ve devlete yüklemek de işte öyle bir şaşkınlıktır.

Bakınız, sadece bir günde (02.04.2016 tarihinde) Türkiye'de internet sitelerine yansıyan ve hepsi karakol kayıtlarına ve mahkeme zabitlerine dayandırılan ahlaki yozlaşma örneklerinden bazıları:

Babası, abisi ve amcası tarafından tecavüze uğrayan kız çocukları:

Çorum'da babası, abisi ve amcasının tecavüzüne uğrayan 13 yaşındaki kız çocuğu, yaşadıklarını polise anlattı. Babasından hamile kalan kız çocuğu, koruma altına alınırken hamileliğin sonlandırıldığı açıklandı.

16 yaşındaki erkek çocuğa 3 yıl boyunca tecavüz skandalı

Bingöl'de yaşları 50 ila 60 arasında değişen 5 kişinin, 16 yaşındaki erkek çocuğuna 3 yıl boyunca cinsel istismarda bulunduğu anlaşıldı.

Adana'da iğrenç olay kendi eşine hem de hamileyken fuhuş yaptıran kocanın sapıklığı

Ahlak Büro Amirliği ekipleri, fuhşa aracılık yapmak ve yer temin etmek suçlarından çok sayıda kaydı bulunan Mehmet Ç.'nin, 15 gün önce doğum yapan eşi A.Ç. ile Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne bağlı yurttan kalan 15 yaşında Y.B.K.'yı erkeklere pazarladığı bilgisini aldı. Ahlak Bürosu ekipleri, yaptıkları çalışmada Mehmet Ç. ile birlikte ağabeyi Yakup Ç. ve babası Ekrem Ç.'nin de kadın pazarladığını saptadı.

Beratcan davasında savcılıktan flaş karar açıklandı

İstanbul Kartal'da kaybolduktan 15 gün sonra cansız bedeni bulunan 10 yaşındaki Beratcan Karakütük'ün ölümüyle ilgili yürütülen soruşturmada flaş bir gelişme yaşandı. Annesinin gizli aşk yaşadığı servis şoförü tutuklandı.

Karım beni '4 erkekle aldattı' diyen ve bunu belgeleyen kocaya şok karar çıktı!

Aldatıldığından şüphelenen koca karısının telefonuna casus yazılım yükledi. "4 erkekle beni aldattı, işte kanıtı" diyerek mahkemeye giden koca kendini sanık sandalyesinde buldu. Savcı "Eşin de olsa, özel hayat gizlidir" diyerek kocaya 4 yıl hapis istemiyle dava açtı. Karısını izleten kocaya dava haberi Hürriyet gazetesinde Nurettin Kurt imzasıyla 1. sayfada yer aldı. 250 bin lira maddi ve manevi tazminat talebinde bulunan Ö.A., "Karım

Yazar Erdoğan BİŞKİN
26 Temmuz 2016

---

bahsi geçen erkeklerden bazılarıyla gece yarısına kadar yazışıyordu. Bazıları ile otel odasında, bazıları ile evlerinde buluşmalarını tespit ederek fotoğrafladım. Üstelik eşimin bana yaptığı bizzat itiraf gibi açıklamalarını kaydettim” dedi ama kendisi suçlu çıktı.

Karaman'da cinsel istismara uğrayan çocuklar her şeyi tek tek anlattı!

Karaman'da öğretmenleri tarafından cinsel istismara maruz kalan 10 erkek öğrencinin olaya ilişkin pedagog eşliğinde verdikleri ifadeler şaşkınlık uyandırmıştı.

8 yıllık eşini eş değiştirmeye zorladığı için boşayan P.G, "Beni bir aileyle tanışmaya zorladı. Aile beni arayıp 'Çok zevkli bir kere deneyin' dedi, SMS'ler attı" itirafıyla boşanmıştı.

İstanbul Aile Mahkemesi'ne başvuran 33 yaşındaki P.G., 8 yıllık kocası Y.G.'ye kendisini eş değiştirmeye zorladığı iddiasıyla boşanma davası açmıştı.

Ermeni bir anneden doğduğunu kendisi söyleyen, bazı sitelerde Alevi-Bektaşî olduğu belirtilen ve özellikle sosyalist geçinen yani gerçek niyetini ve mahiyetini gizleyen sanatçı müsveddesi Cem Özer'den “Sevgilim başkasıyla yatabilir!” açıklaması!

Cem Özer **"Sevgilim (ve eşim) başkasıyla yatabilir bunu aldatma saymam. Canı başka bir beden çekmiş. Bu doğal bir şey"** ifadelerini kullanmıştı. 'O Hayat Benim' dizisinde 'Kenan' karakterini canlandıran Cem Özer, Posta Gazetesi'ne 'Sevgilim başkasıyla yatabilir bunu aldatma saymam' sözlerinin gerekçesini şöyle açıklamıştı:

"Sevdiğim kadının, birlikte olduğum sevgilimin (ve eşimin) canı bir başka beden çekmiş, gitmiş başka biriyle yatmış, benden genç, benden diri biriyle... Yapabilir. Bunu aldatma saymam ki. Ama kadın gider de dertlerini, sevincini, mutsuzluğunu başka bir adama anlatırsa işte o zaman beni aldatmış sayarım! O zaman benden hiç zevk almıyor, ilişki bitmiş demektir. Tensel birliktelik çok doğal, insani bir şey. Mum yanar, müzik güzel gelir, seni hatırlar ya da sen onu hatırlarsın, deniz fiş fiş yapar, anlık olarak karşıdakiyle bir şey yaşarsın. Aşırı insani! Pınar (şimdiki sevgilisi) beni böyle kabul ediyor."

Kocanın boşanma davasına eşinin porno CD'sini sunması

Ankara'da eşine 'şiddetli geçimsizlik'ten boşanma davası açan koca, mahkemeye şoke eden bir 'delil' sunmuşlardı. Eşine boşanma davası açan koca, mahkemeye bir CD sundu ve porno sitede gördüğü kadının sesinden ve çorabından tanıdığını saptamış, avukatı ise "Videodaki kişinin eşi olduğunu anlamakta zorlanmadı" itirafında bulunmuşlardı.

Şimdi bütün bu olumsuz gelişmelerin, ahlaki ve ailevi çürümenin suçunu Cumhuriyet rejimine yıkamak nasıl bir haksızlık ve yanlışlık ise, 630 yıl boyunca üç kıtada hüküm sürmüş Osmanlı dönemindeki bazı olumsuzlukları da devlete, yönetime ve sisteme mal etmek öylesine kasıtlı bir yaklaşımdır. Elbette, Osmanlı'nın her yaptığını en doğru ve uygun bulmak ve zaten doğal ve sosyal süreç içinde ömrünü tamamlayıp yıkılan o düzeni ve dönemi aynen örnek alıp diriltmeye çalışmak da yanlıştır ve boşuna bir çabadır. Ama her şeye rağmen Osmanlı bizim şanlı tarihimiz, övünç kaynağımız ve şerefli ecdadımızdır. Aslını inkâr eden haramzadelere inat biz tarihimizden aldığımız hız ve heyecanla kutlu geleceğe hazırlanan insanlarız. Sırf İslam'la kaynaştıkları ve fitrat (yaratılış ve tabiat) diniyle kutlu medeniyet ufuklarına ulaştıkları için Selçuklu ve Osmanlı'yı kendi ataları saymayan soysuzlar, Fransız Devrimi'yle şekillenip güçlenen ahlaksız Batı hayranlığı ile koyu bir aşağılık kompleksine tutulmuş zavallılardır. Osmanlı'daki çok cüz'i örnekleri genelleştiren Aydınlık yazarı karanlık kafalı Ulusalçılar, tapındıkları ve fikren kölesi oldukları bugünkü Batı'da, eşcinselliğin tamamen meşrulaştığını, yaygınlaştığını, resmen evlilik yaptıklarını; pek çok Avrupa ülkesinde ensest (aile içi cinsi sapıklıkların hızla arttığını, hatta kanunen serbest bırakıldığını niye hiç gündeme taşımamaktadır. Mustafa Mutlu gibi Aydınlık yazarları, başörtüsüne, İmam Hatiplere, Kur'ani hükümlere saldırmak için fırsat kolladıkları halde, fikren ve fiilen tanrı edinip tapındıkları Batı'nın bütün haksız ve ahlaksız tavırlarını niye hiç eleştirmeye kalkışmamaktadır? Çünkü bunlar Haktan ve hayırdan değil, hep güçten ve güçlünden yana olan insanlardır.

İşte bu din düşmanlıkları, İslam'a şaşkınlıkları, halkımızdan kopuklukları nedeniyledir ki, toplumdan hiçbir zaman yüz bulamamışlar ve marjinallikten kurtulamamışlardır. Hatta bilerek veya bilmeyerek, halkın AKP gibi din istismarcılarının kucağına atılmalarına dolaylı taşeronluk yapmışlar, bunları gören insanımız kurtuluşu istismarcı İslamcılarda aramaya mecbur kalmıştır.

Elbette ki, bu ahlaki dejenerasyonun yaygınlaşmasında ve her türlü cinsi sapıklıkların

artmasında;

- Darwinist temelli eğitim programlarının,
- Tahripçi ve tahrikçi televizyon yayınlarının,
- Çocuk yaşta kullanılmaya başlanan cep telefonlarında ve bilgisayarlardaki porno tuzaklarının,
- AB'ye girme hevesiyle zina cezasının kaldırılmasının ve eşcinselliğe resmi meşruiyet kazandırılmasının,
- Ve toplumda topyekûn dünyevi ve şehevani arzuların öne çıkarılmasının yıkıcı etkileri vardır ve bunlara karşı gerekli ve yeterli tedbirler maalesef alınmamaktadır.

İslam düşmanlığı ve Osmanlı karşıtlığı bir *aşağılık kompleksinin* yansımasıdır!

2. Viyana bozgununa kadar, batı karşısında, ezilip büzülen, batının her söylediğini hikmetli ve kıymetli kabul eden, etmeyenleri de yaftalayıp kötüleyen insanlara rastlanmazdı. Çünkü 1700'e kadar batıyla iletişimi, bilgi alışverişi olan bununla birlikte dünya siyasetine yön veren, gerektiğinde kendi üslup, kültür ve bilgisine göre hüküm kesip, son noktayı koyan bir devlet vardı. 18 yy. Osmanlı başlangıçta kaybettiği yerleri geri almaya çalışan, Pasarofça'yla Lale Devri açılımlarını yapan, Belgrat anlaşmasıyla toparlanan Osmanlı, bir batı devletine değil tepesinde güçlenen Ruslara kaybedince, Küçük Kaynarca Anlaşmasını imzalayınca şoka uğramıştı. Bu şoku ve Rus kuşkusunu atlatmak için ciddi bir askeri revizyona ihtiyaç duyulacaktı. Mühendishaneler, nizam-ı cedit, sekbanı cedit bu maksatla yapılmıştı. Ayrıca Rusları durdurmak için Batılı müttefik arayışları başlamıştı. 19. yy başlarında Yunan isyanlarını bastıramayan, Batılı devletlerin verdiği kararlara uyan, kendi Valisi Kavalalı'yla başa çıkamayıp Ruslardan yardım isteyen (hünkâr iskelesi) Osmanlı devleti sarsılmaktaydı.

Fakat İngiltere ve Fransa'nın çıkarları Ruslara karşı Osmanlı'nın bir müddet daha varlığını sürdürmesi yolundaydı. Ancak Ruslara ve Kavalalı'ya karşı alınan her yardım bizi tavize mecbur bırakmaktaydı. Kavalalı belası, Tanzimat fermanı, Kırım Savaşı, Paris Antlaşmasında Islahat Fermanı, hepsi Batılıların ve içimizdeki Masonların marifetiyle yapılmıştı.

Paris orijinli Genç Osmanlılar kuşağının Batı'nın bilimi, askeri ve ekonomik seviyesi karşısında gözleri kamaşmıştı. Osmanlı'da paşalığı Paris'te ayakkabı boyacılığıyla kıyaslayanlara bile rastlanacaktı. Kurtuluş ve onuru sadece siyasi yapı değişikliğine bağlayacak kadar akıl fukarası olanlar arasında ciddi bir anti Abdülhamid cephesi oluşturmuşlardı. 31 Martla büyük düşmanları Abdülhamid'i tamamen etkisizleştiren Mason ve dönme İttihatçılar Bab-ı Ali baskınıyla da tek başlarına iktidara taşınmışlardı. 1. Dünya savaşının bitişiyle bunların önde gelenleri bir bir kaçıp sıvışmıştı. Samsun'a çıkış ve TBMM'nin açılmasıyla Mustafa Kemal kontrolü eline almış, akılcı ve uzun vadeli planlar yaparak Misak-ı Milli projesiyle Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştı. Bu devlet Batı emperyalizmiyle savaşmış, Batı'ya karşı kurulmuştu, ama özellikle Atatürk'ün ölümünden sonra Batı'nın güdümüne taşınmıştı.

Şu bilimsel tespitler oldukça anlamlıdır:

• F. Braudel, Fransız kimlik sorununu *"geçmişle bugün arasında bir uyum sağlama"* olarak tanımlamıştır. Tarihimizle ilgili ilk gözlemimiz, bugünle geçmişimiz arasındaki rahatsız edici kopukluk olmaktadır. Gerçekten kimlik sorunumuzu yaratan husus da açıklamasını yapamadığımız kopukluktan kaynaklanır. Tarihimize rasyonel düşünce tarzıyla bakıyor ve görüyoruz ki; Osmanlı kültüründe egemen düşünce tarzı kuru akılcılık ve çıkarıcılık olmamıştır. Modern düşüncenin aksine, Osmanlı düşüncesinin temelinde şüphe değil, inanç yatmaktadır. Bu inanç kutsaldır ve şüphe insanları küçülten, toplumdaki uzaklaştıran ve cezalandırılan bir yaklaşımdır. Demek ki düşünce tarzımız itibariyle geçmişimizle kopuş yaşanmıştır. Bununla beraber bu kesintinin mutlak olduğunu ve günümüzde geçmişten hiçbir kalıntı bulunmadığını söylemek de imkânsızdır.

• Bazı tutucu çevreler açısından durum oldukça karışıktır. Onların en büyük endişeleri *"g*
eçmişimizden kopmak", *"benliğimizi yitirmiş olmak"*
ve
"tarihimizi inkâra kalkışmak"
tır ve haklı oldukları yanları vardır. Ancak ne olduğunu kendileri de pek anlamadan sık sık *"değerlerimizi kaybetmeyelim!"* diye haykırımları boşunadır. Bu yüzden tarihimize kritik

bir yaklaşımla eğilen analizleri şüpheyle karşılamakta ve çoğu kez "geçmişimizin kötülenmesi" olarak yorumlanmaktadır.

• Modern anlamıyla aydın sorumluluğu taşıyan herkesin en büyük kaygısı ve en büyük dayanağı fikri ve vicdani özgürlük olmalıdır. Aydın kendi saygınlığını, hatta kendi varlığını savunmak için bu özgürlüğü savunmak zorundadır. Aksi takdirde son derece bilgili olabilir, fakat "kâtip" ve "kapıkulu" olarak kalmaya mahkûm kalacaktır.

• Bugün bizim tarihimizde "Batılılaşma" olarak sunduğumuz değişikliklerin aynısını, hatta bazen daha kapsamlılarını İngiltere ve Fransa'nın Afrika ve Asya'daki sömürgelerinde yapmışlardır. Fakat oralarda sürecin niteliği apaçık ortada olduğu için, hiçbir sömürge aydını, bu dönemi "Batılılaşma" olarak övmeye kalkışmamıştır.

• Asla unutmamalıyız: Osmanlı toplumu İslam yüzünden geri kalmamıştır. Osmanlı toplumunu geri bırakan bazı unsurlar, aynı ortam içinde, dini de etkisiz ve yetkisiz bırakmıştır.

• Geleneksel Osmanlı kaynaklarında Türkler iki şekilde ele alınmışlardır. Bunlardan birincisi Devleti teşkil eden "silsilename"nin bir halkası oluşlarıdır. Bu anlamda İslam uygarlığı tarihinde onurlu bir yer işgal etmişler ve İslam'ın kılıcı olarak daima övgü konusu olmuşlardır. Osmanlılar da bu bağlamda Türk kökenli olduklarını hiçbir zaman unutmamışlardır. Bununla beraber Osmanlı toplumu klasik çağın kurumsal istikrarına kavuşurken, Türklük sorunu ikinci bir şekilde daha ortaya çıkmıştır. O da yerleşik bir uygarlığın geri kalmış, göçebelik halini korumuş unsurları oluşlarıyla alakalıdır. Burada söz konusu olan elbette ki Türklerin bir kısmıdır; Türkmen ve Yörük aşiretleri bunlar arasındadır. Fakat yönetici zümre hem çeşitli karışımlarla etnik saflığından uzaklaştığı, hem de daha önemlisi kendini dini terimlerle tanımladığı için başka unsurları gücendirip ürkütmemek adına Osmanlılarda "Türk" terimi pek öne çıkarılmamıştır.

• Rönesans'tan itibaren Batı gelişmesi ile Osmanlı gidişini karşılaştırmalı bir şekilde ele alırsak, arada birçok formel benzerliklere rağmen, Osmanlı toplumunda Avrupa'da ortaya çıkan ve giderek Batı düzenine damgasını vuran bir unsurun bulunmadığı anlaşılacaktır. Bu unsur "bağımsız aydın" sınıfıdır. Bu kavramla, siyasal iktidardan bağımsız, kritik espri sahibi ve özgür düşünceli bireyleri anlatmaya çalışmıştır.

• Montesquieu'ye göre Cumhuriyet "erdem" ilkesine, monarşiler "şeref" ilkesine, despotik devletler ise sadece korku ve baskı düzenine dayanmaktadır. Despotun keyfini frenleyecek tek olgu dini kurallardır. Fakat bu hükümetlerde bizzat din de despotizmin, hatta demokrasinin istismar aracı yapılmaktadır. Öyleyse gerçek DİN, mutlaka anlaşılmalı, anlatılmalı ve uygulanmalıdır.

• 19. yüzyılın sonlarına kadar, maalesef Osmanlı aydını akılcı ve içtihat yapıcı olamamış ve gitgide tortulaşmakta olan İslami kalıpları, el yordamıyla yeni koşullara uydurmaya çalışmıştır.

• 19. yüzyılın başlarından itibaren dini inanç temeline dayanan Osmanlı kurumları giderek işlevlerini ve saygınlıklarını kaybetmeye başlamıştır. Askeri yenilgiler, iktisadi ve mali çöküntüler ve iç huzursuzluklar bu gelişimde başlıca rolü oynamıştır. Gerçekten geçen yüzyılın ortalarına doğru, en bağınaz devlet adamları ve ulema çevrelerinde dahi bir değişme zorunluluğu kendisini hissettirmeye başlamıştı. Bununla beraber evrensel tarihte, köklü toplumsal dönüşümler ve uygarlıklar değişimleri daima yönetici zümrelerin değişmesi ile birlikte yaşanmıştır. Batı'da geleneksel düzenden, modern toplumlara geçiş, evrim ya da devrim yoluyla burjuva sınıflarının aristokrasiyi tasfiyesi sayesinde başarılmıştır. Soylu sınıftan yeni iktidar yapısıyla uzlaşanlar, ancak eski ayrıcalıklarını kaybederek ve en iyi durumda "burjuvalaşarak" bunu sağlamışlardır. İşte Osmanlı İmparatorluğunda "modernleşme" denilen değişikliklerin farklı niteliği burada ortaya çıkmaktadır. Osmanlı düzenini başta sultan ve sadrazam olmak üzere, geleneksel yönetici zümre "değiştirmeye" çalışmıştır, Sultan Abdülhamid bu değişimin simge isimleri arasındadır.[4]

Yabancı yazarların kaleminden Osmanlı'nın ahlâk ve karakter yapısı

Osmanlı'nın Ahlâk ve Karakteri; vatanseverlik duygularının; din, devlet, padişah, aile ve namus mefhumlarının kutsal sayılması üzerine kurulmuştur. Bu kavramların zedelenmemesi, devletin ayakta kalabilmesi için, ahlak ve aileyi her şeyin üstünde tutmuşlardır. Batılı seyyah ve gözlemcilerin kullandıkları "Türk" kelimesinin birçok yerde "Osmanlı", hatta sadece "Müslüman" demek olduğunu, hatırlatmamız lazımdır. "Türk" kelimesinin eskiden Avrupalılarca "Müslümané" manasına kullanılması yaygındır. Birçok eski Avrupa metninde "Türk oldu" şeklinde geçen tabiri "Müslüman oldu, ihtida etti" manasında anlaşılmalıdır.

Osmanlı Vakur ağırbaşlıdır

“Halk arasında ağırbaşlılık olarak bilinen vakar, kişiye hürmet duyguları kazandıran bir ahlaktır. Vakarın kibre kaçmaması, hatta vakarlı birinin aynı zamanda mütevazı (alçak gönüllü) de olması lazımdır. Osmanlı Beyefendilerinin konuşmaları ciddidir. Kısa söz söylerler. Kendilerine de dilek ve maksatların kısaca anlatılmasını isterler.”
(Kont Marsigli)

“Osmanlılar, vakur, terbiyeli, edepli bir millettir. Terbiye ve nezaket kaidelerini hiç ihmal etmezler. Hangi sosyal tabakaya mensup olurlarsa olsunlar, hareketlerinde açıkça vakar görünür. Huzur ve sükûna çok düşkündürler. Kimseyi rahatsız etmezler, kendilerini rahatsız edeni de hoş görmezler. Az heyecanlı, az meraklıdırlar. Sokakta bir şey için toplanmak, birbirini kovalamak, taşkınlıkta bulunmak gibi hareketler, Osmanlı şehirlerinde görülmez.” (d’Ohsson)

“Türkler, ciddi, vakur, azametli bir millet olmakla beraber öğünmezler. Öğünenleri acayip karşılarlar. Yakışıklı, boylu boslu temiz bir millettir. Yalnız su içerler. Türk esnafı, bizimkilerin şamatasından tamamen uzak, nazik insanlardır. Herkes kendi işiyle meşgul olur, başkasının işine karışmaz. Sıkıntı ve felakete karşı sabırlı ve dayanıklıdırlar.” (Ubicin i)

Osmanlı naziktir ve kibardır

Osmanlı terbiye ve nezaketi ile saygındı.

“Türkler son derece terbiyelidirler ve terbiye kaidelerine tamamen riayet ederler. Dikkat ettikleri kaideleri, Roma’daki veya dünyanın herhangi bir medeni ülkesindeki kaidelerden geri değildir... Hele Saray mensuplarının birbirlerine muameleleri ve hitap tarzları, yeryüzünde tasavvur edilebilecek en ince terbiye ve nezaket kaidelerine göre cereyan eder.” (Lord Ricaut)

“Osmanlı sarayında tasavvur edilemeyecek kadar ince bir terbiye, her muamelenin

temeli idi. En basit işi gören hademe veya hizmet eden aynı şekilde eğitilirdi.” (Ziyad Ebüzziya)

“Sokak satıcısı olsun, vezir olsun Türk; ağırbaşlı, vakur, adeta muhteşemdir. Terbiyeleri o kadar ayındır ki, ancak kıyafetinden paşa mı, sokak satıcısı mı olduğu anlaşılır. Bir Avrupalı, geçerken yan gözle bakarlar, asla seyretmezler. Camilerini görmek için Avrupalılar girince, hiç başlarını çevirmezler. Sokağı, dükkânı lüzumundan fazla işgal etmek ayıp sayılır.” (Edmondo da Amicis)

Osmanlı mütevazıdır

“Padişah kızları olan Osmanlı İmparatorluk prensesleri sultanlar, yüzlerini örtmezler. Avrupalı erkeklerle bile yüzleri açık konuşurlar. Şehre çıkarken taktıkları yaşmak şeffaftır, yüzleri görünür.” (Castellan)

“Kibir ve gurur ayıp sayılır. Hele gerçekten yüksek makam işgal eden birinin kibir göstermesi, rezalet telakki edilir. Zaten yaratılış olarak sade ve mütevazı insanlardır. Resmî törenlerde protokol subayları padişahın yüzüne karşı “Mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var” cümlesini bağırlar. Kibir ve gurur, Şeytana mahsus afetler sayılır.” (Brayer)

Osmanlı saygılıdır

Büyüğe saygı, küçüğe şefkat, Osmanlı'nın diğer bir karakter farkıydı.

“Türk toplumundan baştan çıkmış, yüz kızartıcı işler yapan çocuk nadirdir. Ana ve baba saygısı çok büyüktür. Aile büyüklerinin sözleri dinlenir.” (Guer)

“Erkeklerde de, kadınlarda da evlat sevgisi çok barizdir.” (Brayer)

“İhtiyarlık, Türkiye’de olduğu gibi hiç bir yerde hürmete mazhar değildir. Çocuklarını daha fazla şefkat ve alâka içinde yaşatan bir memleket de bilmiyorum. Sokaklarda çocuğunu omuzuna, kucağına alarak yürüyen, onu fazla yürütmekten, yormaktan sakınan çok baba görülür. Ama büyüyen çocuk, babasına büyük saygı gösterir. Emretmedikçe oturmaz. Yalnız “baba” değil, babasının unvanı neyse ‘efendi baba’, ‘ağa baba’, ‘bey baba’, ‘paşa baba’ diye hitap eder. Küçük kardeş, büyüğüne saygı gösterir. Büyük kardeş asla ismiyle çağırılmaz, ‘abla’ veya ‘ağabey’ denir ki bizim dilimizde bu kelimeler meçhuldür. Baba oğlunu, sadrazam olsa bile, yalın ismiyle çağırır. Baba ölünce ailede otorite büyük oğula geçer.” (Ubicini)

Namus, Osmanlı ahlâkının en bariz vasfıdır

“Türk tüccarı ve esnafı da halkı gibi son derece namusludur. “Türkler için gayri meşru kazanç en nefret edilen şeydir. Namus ve dürüstlük bütün hareketlerinin ruhudur. Osmanlı’da fahişelik ve eşcinsellik yok denecek kadar azdır”(d’Ohsson, 1971)

“Türkler arasında, başka milletlerde olduğu gibi senet ve yazılı vesikaya lüzum yoktur. Verdikleri sözün, yaptıkları vadin arkasındadırlar. Din farkı gözetmeksizin bütün insanlara karşı aynı şekilde hareket ederler. Başkasının hakkını yemekten çok korkarlar. Bütün endişeleri helal ile haramı ayırmaktır.” (d’Ohsoson)

“En yoksul Türk, hırsızlığa tenezzül etmez, Namusluluk, Türk milletine şeref veren bir haslettir.” (Castellan)

“Hile ve dolandırıcılık Türk tüccarı ve esnafınca meçhuldür. Emanete hıyanet Türklerce korkunç bir şeydir. Halk tabakaları çok dürüştür. Çocuklar da çok dürüştür. Sokakta bir şey bulan çocuk derhal sahibini aramaya başlar.” (La martine, 1897)

Osmanlı temizliğin vatanıdır

Temizlik, Osmanlı'ya göre imandan gelen bir ahlaktır. 1655'te İstanbul ve Batı Anadolu'yu gezen Jean de Thevenot, şöyle anlatır:

“Türkler normal boylu, mütenasip vücutlu bir ırktır. Avrupa'da görülen beden kusurları, mesela topallık, hele kamburluk fevkalade azdır. Dilimizdeki (Fransızca) ‘Türk gibi kuvvetli’ meseli boş yere söylenmemiştir. Sıhhatli, kuvvetli, uzun ömürlü insanlardır. Az hasta olurlar. Hastalarına evlerinde çok ihtimamla bakarlar. Oburluk etmez, ölçülü yer, bir öğünde çok çeşitli şeyler yemezler, sık sık yıkanır, şarabı nadiren içerler. Avrupa'daki birçok hastalık, mesela böbrek taşı, meçhuldür”

“Türk mutfağı çok temizdir. En küçük bir kire tahammülleri yoktur. Sofra takımları temizlikten parıldar.” (Tavernier, 1678)

“Avrupa'nın büyük bir tek şehrinde tesadüf edilen sakat, biçimsiz insanların yekûnuna bütün Türk İmparatorluğu'nda tesadüf etmedim. Az yerler, çok yıkanır. Sanıyorum bu yüzden az hastalanırlar. Kadınları uzun etekleriyle boylu poslu, adeta muhteşem görünürler.” (Le Bruyn, 1732)

“En yoksul bir Türk köylüsünün evinin temizliği hayrete şayandır. Türk hastaneleri, Avrupa hastanelerinden çok daha temizdir. Türkler bu hayatı asırlardan beri yaşıyorlar. Bizde ise temizlik yarım asır önce başlayabilmiştir.” (Dr. A. Brayer, 1836)

“Yere tükürmek bir Frenk âdetidir ve Türklerce hayret mevzuudur, zira Türk, mendilini kullanır.” (Cevdet)

Osmanlı vefalıdır

“Osmanlı için sadakat bir görevdir. Fakat vefa insan ruhunun en belirgin hasletidir. Sadakatsiz olan haindir. Fakat vefasız olan, insan bile değildir, hayvandan aşağıdır. “Türkler vaatlerine ve yeminlerine mutlak sadakat gösterirler.”(Comte de Bonneval)

Osmanlı hayırsever, cömert ve vicdanlıdır

Hayırseverlik, Osmanlı'nın en bariz vasıflarından biridir. Kıta'lar üzerindeki bir imparatorluğu hayrat ile donatmaları, hayırseverliklerinin görünen, okunan şahitleridir. Gizlice yapılan yardımlar ise sadece Allah'a malumdur. Meşhur vakıf medeniyeti Osmanlı'nın alâmeti farikasıdır.

“Türkler, çok hayırsever bir millettir. Çeşmesiz sokak yoktur. Hepsi hayrattır. Köylerde, yol üzerinde, hatta çöllerde çeşme yaptırmışlardır.” (Ermeni rahibi Simeon)

“Bir Türk kervansarayına indim. Üç gün bedava yiyip oturdum. Hıristiyanlar da aynen Türkler (Müslümanlar) gibi kabul görüyordu.” (Villamont)

“Türk hayır eserlerinin (vakıf müesseselerinin) hayvanlara mahsus olanları da vardı. Her tarafta hayrattan geçilmez. Zengin Türkler bol bol sadaka verirler. Zaruretlerini söylemekten kaçınanları arayıp bulur, bilhassa onlara yardımdan zevk alırlar. Borçlunun borcunu öderler. Yoksul komşularını gözetirler. Herhangi bir hayvanın acı çekmesine asla izin vermezler. Köpek ve kediler için vakıf yaptıranlar vardır.” (de Thevenot)

“İstanbul'da 100 kadar muazzam binalı ve teşkilatlı hastane, 41 kervansaray, han ve imaret, 5935 çeşme ve sebil vardır, istisnasız hepsi hayrattır.” (Grelot)

“Bütün camiler, imaretler, hastaneler, medreseler, çeşmeler, sebiller, zenginlerin hayır eserleridir, hiç birini devlet yaptırmamıştır.” (de la Croix)

“Osmanlı ülkesinde dilencilik ve dilenci yok gibidir.” (de la Montraye)

“Yoksul çobanlar dağ başlarında yolcuya ikram eder, bir şey almazlar; Osmanlı köyünde yolcuya daha fazla ikram edilir. Şehir ve kasabada ise bu ikram adeta teşkilatlıdır.” (Kont Marsigli)

“Türklerin biz Hıristiyanlardan çok fazla hayır eseri yaptırdıkları inkâr edilemez. Hıristiyanlar ve Musevîler de Müslümanlar gibi bundan faydalanırlar. Bir zengin hacca, yanına birkaç yoksulu alarak gider ve onun her türlü masrafını öder. Çok zengin Türk tacirleri vardır ki, fakara babasıdırlar. Böyle çok zengin bir Türk taciri ile beni konsolos Torelli tanıştırdı. Adam 84 yaşında idi. 8 defa hacca gitmiş ve her hac kendisine 20.000 altına mal olmuştu. Yılda 10.000 altın zekât veriyordu. Yaptığı hayratın ise hesabı yoktu. Ben de Kudüs'e hacca gidiyordum. Bana dua edince şaşkırdım ve Türklerin din tefriki (ayrımcılığı) yapmadıklarını anladım.” (Corneille le Bruyn)

“Türkler bol hayır yaparlar. Bir defa din farkına bakmazlar. İnsanın geçmişine de bakmazlar. Hayvanlara ve bitkilere mahsus hayrat da yaparlar. Mahallenin zengini, o mahallede ihtiyaç sahiplerinin hepsini himaye eder.” (Comte de Bonneval)

“Türklerin hayrete şayan bir müesseseleri de dev binalar olan hastanelerdir. Bahçeli, havuzlu olan hastanelerde hastaları eğlendirmek için musiki heyetleri bile gelip, gider.” (Anquetil Dupéron)

“Türklerin kendileri mütevazı binalarda otururlar. Görülen muhteşem binaların hepsi hayır olarak yaptırdıklarıdır.”(Durdent)

Osmanlı merhametli ve müsamahalıdır

Merhamet ve müsamaha, Osmanlı ahlâkının temel unsurlarındandır. Merhametsiz ve müsamahasız adam sevilmez. Zira böyle bir kişinin zaten hemcinslerini sevdiğine inanılmaz.

“Türkiye’de taassup, Türklerde değil, Osmanlı tebaası Hıristiyanlarda görülür.” (Gerard de Nerval)

“Türkler, sade, açık yürekli, iyi niyetli insanlardır. Sabırlı, cesur, kabiliyetli, misafir sever,

ali cenaptırlar.” (Amedee Jaubert)

“Türklerin merhamet hisleri çok gelişmiştir. Bu hissın temelinde Allah'ın sevgisini kaybetme korkusu yatar. Zekât, fitre, sadaka ve hayratlarını hiç ihmal etmezler. Hizmetkârlarına en iyi davranan millet, Türklendir. Onlara aile efradı gibi muamele ederler. İftiradan korkarlar, itikatlarınca büyük günahlardan biridir. Mecbur olmadıkça ağaç kesmeyi barbarlık sayarlar ve böyle bir adama barbar muamelesi yaparlar.” (Brayer)

Osmanlı adaleti ve asalet anlayışı

Osmanlı'da İslam kaynaklı sosyal denge ve adalet iyi kurgulanmıştı. XVIII. asırda Voltaire, Türk padişahının 20 türlü din ve mezhepteki 20 milleti ahenk içinde yaşatabilmesini ve gösterdiği müsamahayı, Avrupa hükümdarlarına ve kendi kralına örnek göstermektedir. XVIII. asrın 2. yarısında İstanbul'daki İngiltere Büyükelçisi Porter, dünyada en iyi asayişin Osmanlı devletinde olduğunu, hiçbir devletin teşkilatının daha düzenli olmadığını yazmaktadır.

“Başka memleketlerde ürperten, mahkemeleri utandıran, insanlık şerefini ihlal eden vahşet olayları Türk toplumunda görülmez.” (d'Ohsson)

“Orta sınıf çok kudretli ve çok ahlâklıdır. Osmanlılar, muhteşem bir toplumdur.” (Iorga, Voyageurs).

“Türkler, kimseyi Türk usulünce yaşamaya zorlamazlar. Herkesin kendi mevzuatı ile yaşamasına müsaade eder ve izin verirler.”(Geuffroy)

“Kavga olmaz, olursa ilk görenler hemen müdahale eder, kavganın devamı mümkün değildir, ihtilafı hemen hallederler. Padişahlarını çok sayar ve büyük samimiyetle severler. Padişahına sadık olmayan bir Türk tasavvur bile edilemez.” (Thevenot, 1665)

“Avrupa’da çok yaygın olan intihar, Osmanlı toplumunda meçhul gibidir.” (Dr.Brayer, 1836)

“Osmanlı’da, şartlı, kefalete bağlı, pişmanlık yeminine bağlı hapisten salıverme sistemi vardır. Ancak suçun tekrürü halinde ceza çok ağırlaştırılır.” (Topkapı Sarayı Arşivi) □ □

Osmanlı’da halk tabakaları

“Osmanlı’da yoksul var idiyse bile, Batı’daki manasında değildir. Yoksullar imaretlerde, konaklarda bedava yiyen, sadaka kabul eden takım idi. İstanbullunun hayat seviyesi Parisli ve Londralınınkinden üstündü. İstanbul’da gerçek manada hayat mücadelesine bile lüzum yoktu. Her İstanbullu hayatını kazanacağıının emniyeti içindeydi.” (Robert Matran)

“İstanbul ve çevresinde 2 milyon nüfus yaşar. Ben dilenciye rastlamadım.” (comte de Bonneval)

“Osmanlı ülkesinde az bir dilenci vardır ve onlar da Fransa’daki gibi gelip geçeni rahatsız etmezler.” (Du Loir, 1654)

İstanbullu ne hizmetçilik, ne uşaklık yapmazdı. İmparatorluğun her tarafından gelenler İstanbul’da bu mesleklerde çalışırdı. Devlet adamlarının Hıristiyan uşak kullanmaları yasaktı. Zenginler uşak ve hizmetçileri, evlatlık olarak yetiştirip bir müddet sonra evlendirip yuva sahibi yaparlardı. Kölelikten sadrazamlığa çıkan hayli kişi vardı.

Küçük sanayiye, ticareti ve şehir ekonomisini ellerinde tutan esnaf ayrı, büyük, itibarlı bir sınıftı.

Köylüler, imparatorluğun nüfusça en kalabalık tabakasıydı. Köylüler, çiftçilik ve ziraatla uğraşırlardı. Hayvancılık da yaparlardı. İkisini birden yürütenler de mevcuttu. Köylü,

Yazar Erdoğan BİŞKİN
26 Temmuz 2016

Osmanlı ekonomisinin temeli idi. Aynî veya nakdî olarak vergi alınırdı. Şerefli bir sınıftı. Kanunî Sultan Süleyman; “Cümlemizin efendisi, bizi besleyen köylüdür” demiştir. Serflik, yani Avrupa’da olduğu gibi toprağa bağlı kölelik yoktu. Bu nedenle Atatürk de “Köylü milletin efendisidir” buyurmuşlardı.

Göçebeler, hayvancılıkla uğraşırlardı. Hayvanları üzerinden vergiye tabi tutulurlardı. Asırlar boyunca devlet, bunları toprağa yerleştirmek için büyük çaba harcadı, çiftçi yaptı ve sayılarını çok azalttı. Türkmenler ve Kafkas kavimleri iskâna tabi ve mecbur tutulmuş, Kürt ve Arap aşiretleri, dağlık ve çöllük ülkelerde yaşadıkları için onların iskânı o derecede başarılı olamamıştır. Oğuz Türkü’ne Müslüman olunca ‘Türkmen’, toprağa yerleşirse ‘Türk’ şehre gelip devlet adabı öğrenirse ‘Osmanlı’ tabir olunmaktaydı.

---

[1] Bak: 11 Mart 2016, Aydınlık, Esirci Osmanlı’nın Düşük Ahlakı, Rıza Zelyut

[2] Bak: 10 Mart 2016, Aydınlık, Osmanlı Devleti içki üzerine kuruldu

[3] Bak: 31 Mart 2016, Aydınlık, Osmanlı Torunu, Kimlerin Torunu

[4] Bak. Osmanlı Kimliği, Tamer Timur, Özet alıntılar